

**UCHWAŁA NR XXIX/525/16
RADY MIASTA BYDGOSZCZY
z dnia 27 kwietnia 2016 r.**

**w sprawie przyjęcia sprawozdania z efektów pracy Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej
za rok 2015**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a, art. 12 pkt 11 oraz art. 92 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1445 i poz. 1890) w związku z art. 76 ust. 4 pkt 15 oraz art. 180 pkt 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 332, poz.1045, poz.1199 i poz. 1830)

uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjąć sprawozdanie z efektów pracy Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej za rok 2015 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta

dr Zbigniew Sobociński

Uzasadnienie

1. Przedmiot regulacji:

Przedmiotem regulacji jest przyjęcie przez Radę Miasta Bydgoszczy sprawozdania z efektów pracy Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej za rok 2015.

2. Omówienie podstawy prawnej:

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 3a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1445 z późn. zm.) powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1445 z późn. zm.) do wyłącznej właściwości rady powiatu należy podejmowanie uchwał w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady powiatu.

Zgodnie z art. 92 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1445 z późn. zm.) funkcje organów powiatu w miastach na prawach powiatu sprawuje rada miasta.

Zgodnie z art. 180 pkt 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2015 r. poz. 332 z późn. zm.) do zadań własnych powiatu należy wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 15 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2015 r. poz. 332 z późn. zm.) organizator rodzinnej pieczy zastępczej składa staroście oraz radzie powiatu coroczne sprawozdanie z efektów pracy.

Na podstawie art. 182 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2015 r. poz. 332 z późn. zm.) zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej prezydent wykonuje za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z zarządzeniem Prezydenta Miasta Bydgoszczy Nr 791/2011 z dnia 3 listopada 2011 r. w mieście Bydgoszczy zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej wykonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

3. Konsultacje wymagane przepisami prawa:

Nie dotyczy. Uchwała nie wymaga konsultacji.

4. Uzasadnienie merytoryczne:

W ramach monitoringu wykonywania zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, ocena stopnia realizacji poszczególnych zadań winna być dokonywana w formie rocznych sprawozdań przedkładanych Radzie Miasta Bydgoszczy.

Sprawozdanie z efektów pracy Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej za rok 2015 zawiera załącznik do niniejszej uchwały.

5. Ocena skutków regulacji:

Przyjęcie niniejszej uchwały nie wywołuje skutków finansowych.

Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Bydgoszczy
Renata Dębińska
Renata Dębińska

SPRAWOZDANIE Z EFEKTÓW PRACY ORGANIZATORA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ ZA ROK 2015

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP.....	str.2
II.	STRUKTURA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	str.2
III.	REALIZACJA ZADAŃ ORGANIZATORA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W ROKU 2015.....	str. 3
IV.	PODSUMOWANIE.....	str. 19

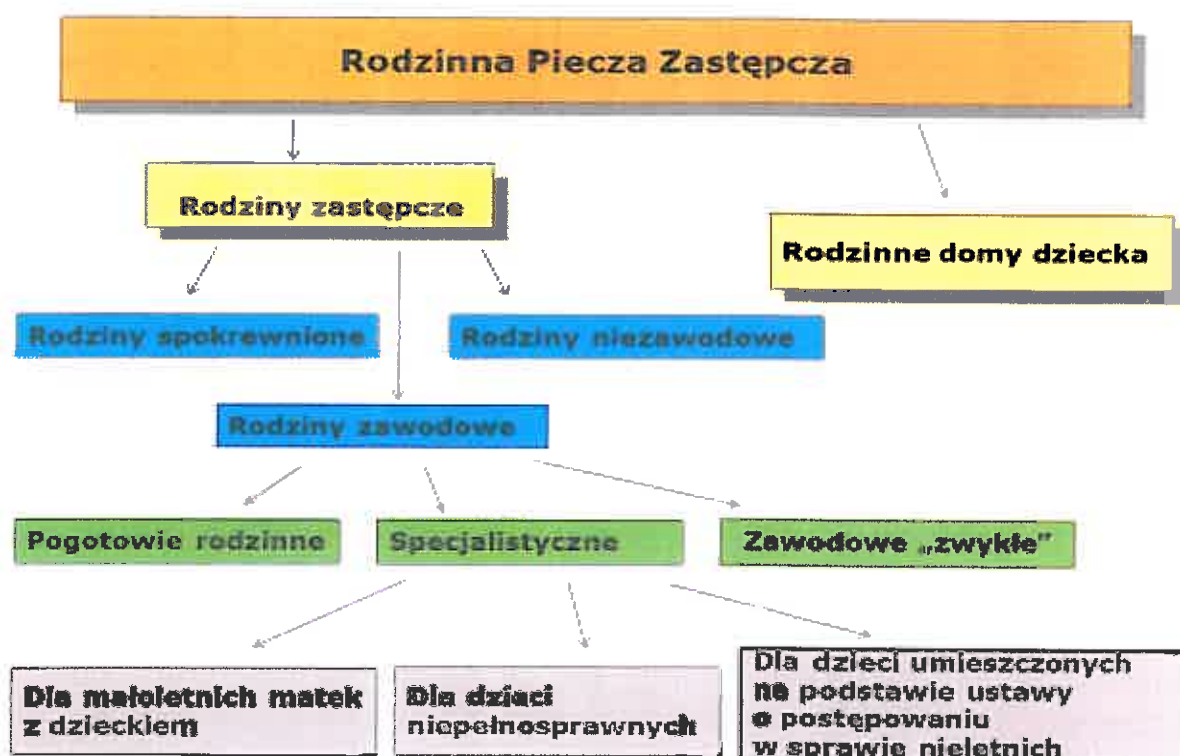
I. WSTĘP

Zarządzeniem Nr 791/11 Prezydenta Miasta Bydgoszczy z dnia 3 listopada 2011r., Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej został wyznaczony Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

W celu realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej utworzono Dział Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Pracę Działu koordynuje kierownik. W roku 2015 w Dziale Rodzinnej Pieczy Zastępczej pracowało: 9 koordynatorów, 2 specjalistów pracy z rodziną, 3 psychologów oraz pedagog.

II. STRUKTURA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z założeniami ustawy z dnia 9 czerwca 2011r., o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

W 2015 roku na terenie Miasta Bydgoszczy funkcjonowało 344 rodzin zastępczych oraz 4 rodzinne domy dziecka, w których łącznie przebywało 452 dzieci. W roku obejmującym sprawozdanie powstało 39 nowych rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych.

Tabela 1. Liczba rodzin zastępczych wg stanu na koniec roku

Typ rodziny	2015
spokrewnione rodziny zastępcze	247
niezawodowe rodziny zastępcze	81
zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka	20
Razem	348

Tabela 2. Liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej wg stanu na koniec roku

Typ rodziny	2015
spokrewnione rodziny zastępcze	289
niezawodowe rodziny zastępcze	95
zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka	68
Razem	452

III. REALIZACJA ZADAŃ ORGANIZATORA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W ROKU 2015

1. Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

Podstawowym problemem, z którym boryka się organizator rodzinnej pieczy zastępczej jest brak odpowiedniej ilości kandydatów na rodziców zastępczych w stosunku do liczby dzieci, które wymagają czasowego umieszczenia poza rodziną naturalną. Ważnym zadaniem dla rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej jest promowanie idei rodzicielstwa zastępczego co pozwoli na pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w szczególności zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej.

W roku 2015 pracownicy Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej we współpracy ze Stowarzyszeniem „Piecza” oraz Fundacją „Wielka Rodzina” wzięli udział w dwóch przedsięwzięciach:

- Festynie Rodzinnym na Różopolu w Myśliczynie zorganizowanym przez Caritas Diecezji Bydgoskiej z okazji Dnia Dziecka;

- III Bydgoskim Festynie Organizacji Pozarządowych na Wyspie Młyńskiej.

Podczas tych inicjatyw specjaliści Działu wyczerpująco udzielali osobom zainteresowanym rodzicielstwem zastępczym informacji dot. procedury kwalifikacyjnej i warunków jakie muszą spełnić kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W tym celu został przygotowany specjalny punkt informacyjny Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej, a także ulotki i broszury, które rozdawano uczestnikom festynu.

Dział Rodzinnej Pieczy Zastępczej promuje rodzicielstwo zastępcze również na stronie internetowej MOPS Bydgoszcz, na której regularnie są zamieszczane informacje dot. oferty Działu (szkoleń, spotkań, bieżące informacje o rodzicielstwie zastępczym).

2.1. Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnieniu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
2.2. Prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

Celem nadrzędnym dla rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej w 2015 roku była kontynuacja pozyskiwania i odpowiedniego przygotowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Dużym zasobem Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej jest zatrudnienie 4 specjalistów (3 psychologów i 1 pedagoga), dzięki czemu kwalifikacja kandydatów odbywa się poprzez działalność diagnostyczno-konsultacyjną specjalistów Działu, co z kolei daje możliwość rzetelnej oceny predyspozycji i motywacji kandydatów.

Proces kwalifikacji jest złożony z kilku etapów, na które składa się spełnienie warunków, o których mowa w art. 42 wyż. cyt. ustawy, przeprowadzenie badań pedagogicznych i psychologicznych, uzyskanie pozytywnej oceny o predyspozycjach i motywacjach, ukończenie szkolenia w wymiarze min. 60 godzin, w tym odbycie praktyk w zawodowych rodzinach zastępczych lub rodzinnych domach dziecka. Po zakończonym procesie kandydat może otrzymać zaświadczenie kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Warto zaznaczyć, iż w 2015 roku do Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej zgłosiło się 99 kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Były to osoby, które chciały rozpocząć procedurę kwalifikacyjną na rodzinę zastępczą lub zostały utworzone przez Sąd rodzinami zastępczymi z jednoczesnym zobowiązaniem Sądu do ukończenia stosownego szkolenia. Nie wszystkie z tych osób przeszły proces kwalifikacji pozytywnie.

3.1. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

3.2. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;

Od 2013 roku Dział posiada własną bazę trenerską, co pozwala na podjęcie współpracy z kandydatami już na etapie szkolenia i przygotowywania ich do pełnienia w/w roli. Szkolenia prowadzone są na podstawie programu „Szansa w rodzinie” zatwierdzonego Decyzją MPiPS Nr 8/2012/RZ z dnia 03.04.2012r. Zdobyte przez pracowników Działu uprawnienia trenerskich I i II stopnia pozwoliło uzyskać większą efektywność pracy zespołu w zakresie szkoleń kandydatów na rodziny zastępcze, a także pozwoliło zminimalizować koszty ponoszone na przeprowadzenie szkoleń.

W roku 2015 przeszkolono łącznie 26 kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej i zawodowej rodziny zastępczej, w tym 4 kandydatów do pełnienia funkcji zawodowych rodzin zastępczych o charakterze pogotowia rodzinnego, 6 kandydatów do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej tzw. „długoterminowej”. Pracownicy Działu posiadają również uprawnienia trenerskie do prowadzenia szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, jednakże do tej pory nie zgłosił się żaden kandydat na tą formę pieczy zastępczej.

Warto podkreślić, iż w okresie sprawozdawczym przeszkolono także 45 kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych spokrewnionych. Szkolenia są prowadzone przez specjalistów Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej i mają na celu przygotowanie kandydatów do świadomego i dojrzałego pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz podniesienia ich wiedzy na temat rodzinnej pieczy zastępczej.

4.1. Zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka.

4.2. Przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

Jednym z zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz funkcjonującym już rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka. Osoby pełniące w/w funkcje zobowiązane są do przedstawiania co 2 lata opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka wystawionej przez psychologa. Zatrudnieni w Dziale Rodzinnej Pieczy Zastępczej specjaliści wykonują badania psychologiczne kandydatom, którzy po wydaniu opinii psychologicznej o posiadaniu predyspozycji i motywacji kwalifikowani są na szkolenie. W roku 2015 z badań psychologicznych skorzystało 26 kandydatów.

W efekcie podejmowanych działań w zakresie naboru, kwalifikacji i szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka w roku 2015 przeszkolono i przeprowadzono pomyślnie cały proces kwalifikacji 3 rodzin, z którymi zawarto umowy o pełnienie funkcji:

- ✓ zawodowej rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego, która zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przejęła rolę interwencyjnych placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci do 10 roku życia
- ✓ zawodowej rodziny zastępczej, która zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej sprawuje opiekę długoterminową wobec dzieci do 10 roku życia

Na koniec roku 2015 na terenie miasta Bydgoszczy funkcjonowało:

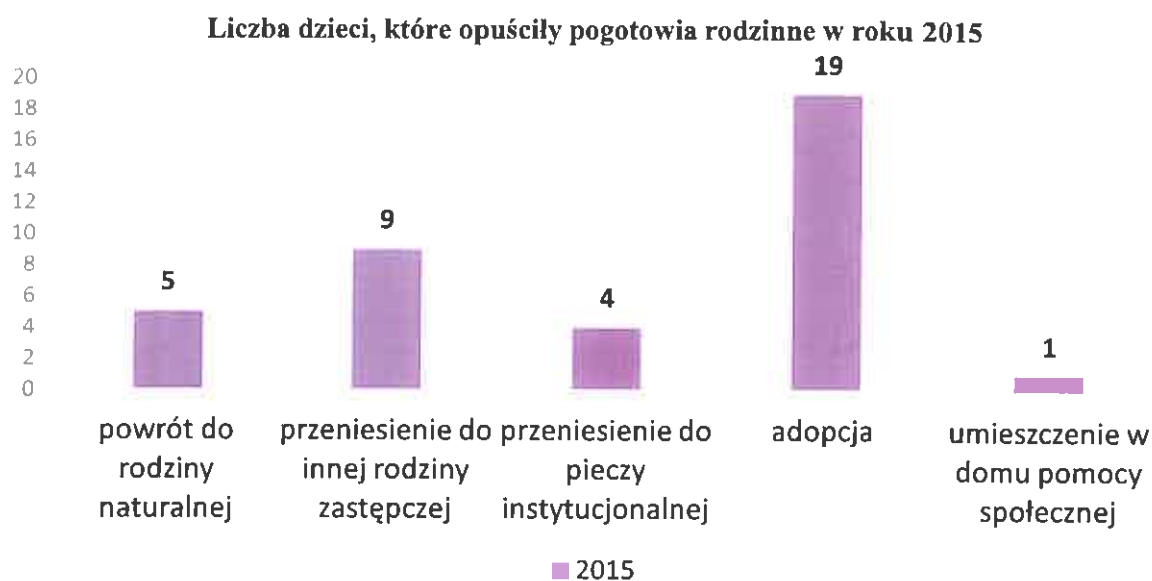
- 10 zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego (30 miejsc);
- 4 rodzinne domy dziecka (30 miejsc);
- 3 zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne (4 miejsca);
- 3 zawodowe rodziny zastępcze (10 miejsc).

Szczególnie położono nacisk na tworzenie rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, których pozyskanie pozwala na umieszczanie dzieci w środowisku rodzinnym

w wyniku interwencji policji oraz pozostawiania dzieci przez matki biologiczne bezpośrednio po porodzie w szpitalach. Taka forma interwencji sprawia, że dzieci przebywają (stosunkowo krótko) w pieczy zastępczej i mają wówczas szansę na adopcję.

W okresie sprawozdawczym 11 dzieci pozostawionych bezpośrednio po porodzie w szpitalu zostało umieszczonych wyłącznie w pieczy rodzinnej. Żadne dziecko nie trafiło do placówki opiekuńczo-wychowawczej. W rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego w roku 2015 przebywało łącznie aż 61 dzieci do 10 roku życia, z czego 33 dzieci umieszczono w 2015 roku.

Wykres 1. Liczba dzieci, które opuściły rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego w roku 2015

Jak wynika z wykresu nr 1 z pogotowia rodzinnego najczęściej dzieci trafiło do adopcji lub długoterminowej rodziny zastępczej. Tylko w szczególnie uzasadnionych przypadkach dzieci trafiły do placówek opiekuńczo-wychowawczych np. w celu połączenia ze starszym rodzeństwem lub ze względu na stan zdrowia, który nie pozwala na adopcję czy pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej specjalistycznej.

5.1. Zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;

5.2. Szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę;

Bardzo istotnym elementem budowania systemu pieczy zastępczej jest zapewnienie rodzinom zastępczym odpowiedniego wsparcia przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań organizatora należy m.in. zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.

W roku 2015 udało się zorganizować wiele szkoleń w celu podniesienia jakości pracy rodzin zastępczych. Szkolenia dla rodzin zastępczych były przeprowadzane głównie przez specjalistów (psychologów i pedagoga) zatrudnionych w Dziale Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

- Szkolenie psychoedukacyjne „Wspieranie więzi rodzinnych- rodzina zastępcza, a rodzina biologiczna”. Na szkolenie zaproszono **22 osoby** sprawujące pieczę zastępczą, ilość przybyłych: **5 osób**. Szkolenie zostało przeprowadzone przez psychologa Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej według autorskiego programu. Szkolenie było efektem zaobserwowania potrzeb istniejących w rodzinach zastępczych. Jednym z najczęstszych problemów występujących w rodzinie zastępczej jest jej relacja z rodziną biologiczną i wynikające z tego problemy. Na szkoleniu omawiano wyzwania rodzicielstwa zastępczego, istotę więzi emocjonalnej oraz warunki, jakie trzeba spełnić żeby być rodziną zastępczą.
- Szkolenie psychoedukacyjne „Choroba psychiczna w rodzinie dziecka”. Na szkolenie zaproszono **13 osób** sprawujących pieczę zastępczą, ilość przybyłych: **9 osób**. Szkolenie zostało przeprowadzone przez pedagoga Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej według autorskiego programu. Na szkoleniu omawiano jaka pomoc jest dostępna dla osób niepełnosprawnych, omówiono przyczyny i typy schizofrenii. Celem szkolenia było zapoznanie słuchaczy z takimi pojęciami jak: schizofrenia, farmakoterapia, system wsparcia, leczenie. Podkreślono potrzebę aktywnej współpracy z lekarzem i terapeutą w procesie leczenia i rehabilitacji osoby chorej. Omówiono wpływ choroby na relacje w rodzinie oraz przedstawiono i omówiono system wsparcia zarówno dla osoby chorej, jak i jej rodziny.
- Szkolenie psychoedukacyjne „Dziecko niepełnosprawne – jak sobie z tym poradzić?”. Na szkolenie zaproszono **29 osób** sprawujących pieczę zastępczą, ilość przybyłych: **12 osób**. Szkolenie zostało przeprowadzone przez pedagoga Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej według autorskiego programu. Zapoznano uczestników szkolenia z podstawowymi pojęciami dotyczącymi niepełnosprawności: upośledzenie umysłowe, Zespół Downa, choroba psychiczna, schizofrenia - przyczyny powstania.

Zapoznano uczestników szkolenia z wybranymi elementami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych oraz z umiejętnym poruszaniem się w obszarze posiadanych uprawnień. Na podstawie przykładów przedstawiono funkcjonowanie systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych: szkolnictwo specjalne, WTZ, ZAZ, Grupy Wsparcia, PZP, WPZP. Omówiono na przykładach problemy związane z funkcjonowaniem rodziny-wpływ choroby psychicznej na jakość życia.

- Warsztat dotyczący metod wychowawczych dla rodzin zastępczych spokrewnionych. Zaproszono 36 osób sprawujących pieczę zastępczą, ilość przybyłych: 8 osób. Zajęcia prowadzili psycholodzy Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Celem warsztatu było podwyższenie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych. Na szkoleniu omawiano konkretne przypadki, aktywizowano uczestników, omawiano metody dobrej komunikacji z nastolatkiem m.in. komunikat „Ja”.

W okresie wakacyjnym została przeprowadzona Letnia Akademia Emocji. Był to cykl trzech warsztatów dla dzieci ze szkoły podstawowej. Udział w warsztatach wzięło 15 dzieci z rodzin zastępczych. Warsztaty prowadzone były przez psychologów Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Spotkania miały na celu pogłębienie świadomości i wiedzy uczestników na temat emocji oraz znaczenia emocji w codziennym życiu. Na poszczególnych spotkaniach wykonywano z dziećmi ćwiczenia i uczono ich zdobywania nowych umiejętności oraz radzenia sobie z emocjami.

6.1. Zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;

6.2. Organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku;

Jednym z istotnych elementów wsparcia rodzin zastępczych jest również zapewnienie pomocy w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych.

W Dziale Rodzinnej Pieczy Zastępczej działa grupa wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych prowadzona przez pedagoga oraz starszego koordynatora. Są to cykliczne spotkania mające na celu długofalowe wspieranie osób sprawujących pieczę

zastępczą oraz integrację środowiska. Terminy spotkań ustalane są na bieżąco przez uczestników grupy, według potrzeb uczestników. Dodatkowo w ramach grupy organizowane były spotkania ze specjalistami: pracownikiem socjalnym, radcą prawnym, pracownikiem Działu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Działu Wsparcia Rodziny i Asysty Rodzinnej, wychowawcą z Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych oraz policjantem z Wydziału Prewencji KP Szvederowo. W 2015 roku grupa wsparcia była kontynuowana, obejmowała dalsze wsparcie osób pełniących funkcję rodziny zastępczej, w grupie wsparcia uczestniczyły łącznie **24** osoby sprawujące pieczę zastępczą.

Z innej formy wsparcia jaką jest rodzina pomocowa w 2015 roku skorzystało **7** zawodowych rodzin zastępczych oraz **3** rodzinne domy dziecka.

Niestety nie udało się pozyskać nowych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny pomocowej, jednakże rolę rodziny pomocowej pełniła w roku 2015 także 1 niezawodowa rodzina zastępcza, która posiadała odpowiednie przeszkolenie, warunki mieszkaniowe, predyspozycje oraz pozytywną opinię koordynatora. Ponadto w przypadku zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego rodziny te nadal wspierają się wzajemnie podejmując się roli rodzin pomocowych na zasadzie wymiany. Opracowywany jest plan urlopów tak by każda rodzina zawodowa mogła skorzystać z odpoczynku, a organizator rodzinnej pieczy zastępczej mógł zapewnić opiekę dzieciom na czas nieobecności opiekunów zastępczych.

7. Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;

W roku 2015 nie udało się zapewnić tego rodzaju wsparcia z uwagi na brak wolontariuszy gotowych podjąć się pomocy rodzinom zastępczym.

8. Współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej współpracował w realizacji swoich zadań m.in. z:

- sądami rodzinnymi, przesyłając informacje o całokształcie sytuacji dziecka, okresową ocenę sytuacji dziecka, uczestnictwo w rozprawach sądowych
- z ośrodkami pomocy społecznej w zakresie oceny sytuacji dziecka i możliwości powrotu dzieci pod opiekę rodziców

- z kuratorami sądowymi w zakresie realizacji postanowień sądu,
- z ośrodkiem adopcyjnym w sprawach dzieci z uregulowaną sytuacją prawną,
- instytucjami oświatowymi (szkoły, przedszkola, poradnie psychologiczno-pedagogiczne) monitorując przebieg edukacji dzieci,
- podmiotami leczniczymi w zakresie uzyskania przez rodziny pomocy specjalistycznej.

W wielu przypadkach korzystano z przydatnych informacji asystentów rodzin biologicznych i pracowników socjalnych Rejonowych Ośrodków Pomocy Społecznej, pracowników oświatowych oraz kuratorów sądowych i społecznych.

Podjęmowana współpraca ma na celu zebranie szczegółowych informacji dotyczących sytuacji dziecka i jego rodziny w celu rzetelnej diagnozy sytuacji rodzinnej oraz zaplanowania optymalnych działań w kierunku udzielenia odpowiedniego wsparcia.

9.1. Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;

9.2. Zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;

W roku 2015 udzielono łącznie 223 porad przez psychologów i pedagoga zatrudnionych w Dziale Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Zapewnienie pomocy psychologicznej i pedagogicznej prowadzone było w następujących formach:

- Przeprowadzono 69 jednorazowych psychologicznych konsultacji indywidualnych. Podczas spotkań rozwiązywane były bieżące problemy zgłaszane przez klientów (rodziny zastępcze, rodziny biologiczne, dzieci z rodzin zastępczych, kandydaci na rodziny zastępcze). W ramach konsultacji przeprowadzana była psychoedukacja, poradnictwo psychologiczne, rozmowy wspierająco-motywuujące, interwencje w razie potrzeby.
- Odbywały się także cykliczne spotkania z dziećmi lub dorosłymi o charakterze wspierającym prowadzone przez psychologa lub pedagoga zatrudnionego w Dziale Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Z tej formy pomocy skorzystało 11 osób. Spotkania te miały charakter poradnictwa, psychoedukacji, rozmów wspierających. Są one formą regularnego wsparcia psychologicznego lub pedagogicznego. Jest to ukierunkowana pomoc mająca na celu rozwiązanie konkretnych problemów danych osób.
- Specjaliści Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej współpracują z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej. Jednym z elementów współpracy są wspólne wizyty

w miejscu zamieszkania rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. W roku 2015 specjaliści udzielali wsparcia w miejscu zamieszkania klientów 66 razy. Spotkania w miejscu zamieszkania rodziny miały na celu wspieranie jej w środowisku naturalnym za pomocą psychoedukacji i rozmów motywujących.

- Jednym z zadań psychologa zatrudnionego w Dziale Rodzinnej Pieczy Zastępczej jest sporządzanie diagnoz psychologicznych i pedagogicznych, w tym diagnoz psychofizycznych dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej. W roku 2015 sporządzono łącznie 77 diagnoz psychologicznych, w tym:
 - 40 diagnoz psychofizycznych dzieci, które obejmują ocenę rozwoju psychofizycznego dziecka, dalsze zalecenia do pracy z dzieckiem;
 - 11 opinii psychologicznych dot. funkcjonowania dzieci;
 - 26 diagnoz psychologicznych i pedagogicznych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

10. Zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;

Rodziny zastępcze mają zapewnioną pomoc prawną na terenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bydgoszczy. Opiekunowie zastępczy bezpłatnie mogą korzystać z porad rady prawnego w zakresie prawa rodzinnego.

11. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;

Jednym z ważniejszych zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest dokonywanie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej. W przypadku dzieci poniżej 3 roku życia oceny tej dokonywano raz na kwartał, w przypadku dzieci powyżej 3 roku życia raz na 6 miesięcy. Po przeprowadzeniu przedmiotowych ocen w konsultacji z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej organizator rodzinnej pieczy zastępczej formułował na piśmie opinie dotyczące zasadności dalszego pobytu dzieci w pieczy zastępczej, a następnie przekazywał je do właściwego Sądu.

W 2015 roku organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonał 635 ocen sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka.

Ponadto specjaliści zatrudnieni w Dziale Rodzinnej Pieczy Zastępczej brali także

udział w 23 posiedzeniach Zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej tj. w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej typu rodzinnego przy ul. Charzykowskiej 18a oraz w Bydgoskim Zespole Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych.

12. Zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;

W roku 2015 organizator rodzinnej pieczy zastępczej umożliwił koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej odbycie szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji. Pracownicy wzięli udział w następujących szkoleniach:

1. „Pomiędzy kontrolą, a wsparciem. Zarządzanie relacją z klientem z rodzinnej pieczy zastępczej”.
 - Szkolenie składało się z trzech części: moduł 1 – teoretyczny, moduł 2 – praktyczny, moduł 3 – praca na indywidualnym przypadku – superwizja. Szkolenie prowadził psychoterapeuta, doradca systemowy. Łącznie w szkoleniu udział wzięło 15 pracowników.
2. Zajęcia superwizyjne dla specjalistów Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej zajmujących się procedurą kwalifikacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
 - Zajęcia prowadzone były przez psychoterapeutę, doradcę systemowego. Łącznie w zajęciach udział wzięło 4 pracowników.
3. „Szkolenie dla Asystentów Rodziny oraz Koordynatorów Pieczy Zastępczej”.
 - Szkolenie organizowane przez Centrum Profilaktyki i Reeducacji „Atelier” w Krakowie. W szkoleniu wziął udział 1 koordynator.
4. „Rola i współpraca pracowników socjalnych, asystentów rodziny i koordynatorów pieczy zastępczej w pracy z dzieckiem i rodziną”.
 - Szkolenie organizowane przez Regionalne Centrum Rozwoju Społecznego w Toruniu. Szkolenie prowadził trener Akademii Kształcenia Zawodowego w Gdańsku. Łącznie w szkoleniu udział wzięło 2 koordynatorów.

13. Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;

Zadaniem organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest również zgłaszanie do Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Adopcyjnego dzieci z uregulowaną sytuacją prawną. W okresie sprawozdawczym zgłoszonych zostało 36 z czego przysposobionych zostało 19 dzieci.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej przekazuje ośrodkowi adopcyjnemu szczegółowe informacje o sytuacji każdego zgłaszanego dziecka i jego rodziny, w tym: informacji o przebiegu pobytu dziecka w pieczy zastępczej, opinii o zasadności przysposobienia dziecka, o kontaktach dziecka z rodziną biologiczną i wpływie tych kontaktów na dziecko, o zasadności przysposobienia związanego ze zmianą miejsca zamieszkania dziecka na miejsce zamieszkania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej mającej na celu stwierdzenie, że przysposobienie to leży w jego najlepszym interesie, o zasadności wspólnego umieszczenia rodzeństwa w rodzinie przysposabiającej oraz o możliwości nie umieszczenia wspólnie rodzeństwa w rodzinie przysposabiającej z powodu nie znalezienia kandydata do przysposobienia rodzeństwa.

W 2015r., rodzinną pieczę zastępczą opuściło 55 dzieci. Poniższa tabela prezentuje powody opuszczenia przez dzieci rodzinnej pieczy zastępczej w 2015 roku.

Wykres 2. Liczba dzieci opuszczających rodziny zastępcze w roku 2015

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy także:

14. Wyznaczanie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej;

W roku 2015 z rodzinami zastępczymi współpracowało 9 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela 3. Liczba rodzin zastępczych objętych opieką koordynatora w roku 2015

Typy rodzin	2015 (stan na 31.12.2015)
Rodziny zastępcze spokrewnione	74
Rodziny zastępcze niezawodowe	20
Rodziny zastępcze zawodowe	16
Rodzinne domy dziecka	4
Rodziny zastępcze ogółem	114
Liczba dzieci w rodzinach	185

Od dnia 01.01.2012r., wsparciem koordynatora objęto rodziny zastępcze z krótkim stażem, a także obejmuje się wszystkie nowopowstające rodziny zastępcze na terenie Miasta Bydgoszczy.

Jak wynika z tabeli nr 3 opieką koordynatora objętych było 110 rodzin zastępczych i 4 rodzinne domy dziecka, łącznie 114 rodzin, w których przebywało 185 dzieci. W stosunku do pozostałych rodzin zastępczych (tych z dłuższym stażem lub takich, które nie wniosowały o przydzielenie koordynatora) zadania koordynatora wynikające z ustawy o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wykonywane są przez specjalistów pracy z rodziną oraz wytypowanych pracowników socjalnych Rejonowych Ośrodków Pomocy Społecznej.

Koordynatorzy Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej w okresie sprawozdawczym wykonywali następujące zadania:

- przygotowywali, we współpracy z rodziną zastępczą oraz asystentem rodziny plany pomocy dziecku. Plan jest podstawą do dalszej pracy z dzieckiem i rodziną. W planie określa się cel pracy: powrót dziecka do rodziny biologicznej, dążenie do przysposobienia dziecka, piecza zastępcza długoterminowa;
- zgłaszali do ośrodka adopcyjnego informacje o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- uczestniczyli w zespołach dotyczących okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych (w trakcie posiedzeń przedstawiana jest sytuacja prawna, rodzinna,

szkolna i zdrowotna oraz możliwość ewentualnego powrotu do środowiska rodzinnego dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej);

- zapewniali rodzinom zastępczym dostęp do specjalistycznej pomocy dla dzieci:
 - spotkania z psychologiem i pedagogiem Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej,
 - kontakt z Poradniami Psychologiczno-Pedagogicznymi i innymi instytucjami pracującymi na rzecz dzieci;
- współpracowali ze szkołami, do których uczęszczają dzieci z rodzin zastępczych (kontakt z psychologiem i pedagogiem);
- wspierali rodziny zastępcze w trakcie pojawiających się na bieżąco problemów;
- współpracowali z Sądem w celu monitorowania sytuacji prawnej dziecka;
- zapewniali rodzinom zastępczym możliwość integracji,
- udzielali wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej.

Koordinator odwiedza rodzinę średnio raz w miesiącu, w razie konieczności częściej. Rodziny objęte opieką koordynatora wymagają szczególnego i długofalowego wsparcia i pomocy.

Wszyscy zatrudnieni koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej złożyli organizatorowi sprawozdania z efektów swojej pracy. W sprawozdaniach zwracali uwagę na problemy rodzin zastępczych: zdrowotne, rozwojowe, edukacyjne i emocjonalne dzieci, współpracy rodziny zastępczej z rodziną biologiczną, problemy w relacjach rodziny zastępczej z pełnoletnimi wychowankami. Dla każdego dziecka, przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej został utworzony wspólnie z rodziną zastępczą plan pomocy dziecku.

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej wspiera także usamodzielnianych wychowanków rodzinnych form pieczy zastępczej. Wsparcie w procesie usamodzielnienia rozpoczyna się jeszcze przed osiągnięciem przez nich pełnoletności. Koordinator pomaga mu wskazać opiekuna procesu usamodzielnienia, a następnie we współpracy z nim opracować indywidualny program usamodzielnienia, który jest realizowany przez wychowanka do ukończenia przez niego 25 lat. Koordinator pozostaje w kontakcie osobistym i telefonicznym z pełnoletnim wychowankiem rodzinnej pieczy zastępczej, także tym pozostającym po osiągnięciu pełnoletności w dotychczasowej rodzinie zastępczej za jej zgodą. Częstotliwość i intensywność kontaktu koordynatora z wychowankiem jest zawsze ustalana indywidualnie według potrzeb, jednak odbywają się one nie rzadziej niż raz na sześć miesięcy.

W roku 2015 organizator rodzinnej pieczy zastępczej i koordynatorzy podjęli wiele działań mających na celu zapewnienie rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka integracji. Działania te miały na celu wymianę doświadczeń pomiędzy rodzicami zastępczymi, budowanie właściwych relacji między wychowankami, nawiązywanie nowych znajomości, budowanie pozytywnego wizerunku rodzicielstwa zastępczego, a także aktywne spędzanie wolnego czasu poprzez rozwój kulturalny.

- pozyskano **387 biletów wstępu na imprezy kulturalno-rozrywkowe** do Opery Nova, Teatru Polskiego, Filharmonii Pomorskiej, Multikina, ZOO, Family Parku. Dzieci przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej mogły obejrzeć wiele ciekawych form artystycznych m.in.:
 - przedstawienie pt. „Jaś i Małgosia”,
 - przedstawienie pt. „Sen nocy letniej”,
 - koncert pt. „Bajkowy Hollywood”,
 - seans filmowy pt. „Pingwiny z Madagaskaru”,
 - premiera pt. „Magiczny sklep z zabawkami”,
 - przedstawienie pt. „Plastusiowy pamiętnik”,
 - musical pt. „My fair lady”,
 - musical pt. „Halka”,
 - „Noc Marzeń” w ZOO,
 - przedstawienie pt. „Królewna Śnieżka i 7 krasnoludków”.
- podjęto współpracę z Klubem Rozwijania Aktywności Dziecięcej „Promyczek” w Pałacu Młodzieży – z bezpłatnych zajęć **skorzystało 6 dzieci.**
- koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej prowadzili warsztaty plastyczne dla dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej mające na celu integrację dzieci:
 - Warsztat plastyczny pt. „Robimy i topimy Marzannę”. Dzieci wspólnie z opiekunami zastępczymi i koordynatorami przygotowali kukłę, którą „utopili” w rzece Brdzie – udział wzięło **5 dzieci**;
 - Warsztat plastyczny we współpracy z uczestnikami Domu Dziennego Pobytu „Senior”. Dzieci miały okazję pod okiem seniorów wykonywać bukiety z kwiatów przygotowanych z papieru – udział wzięło **9 dzieci.**
- koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej w okresie wakacji letnich zorganizowali wspólne wyjścia dla dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej mające na celu aktywne spędzanie czasu wolnego oraz integrację z dziećmi i opiekunami zastępczymi: zwiedzanie ZOO, zwiedzanie stadionu Zawiszy i Muzeum Sportu, zwiedzanie Straży Pożarnej. Łącznie udział we wspólnych wyjściach wzięło **29 dzieci.**

- zapewniono możliwość uczestnictwa dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w koloniach letnich w ośrodkach wypoczynkowych w Funce i Międzywodziu. Z tej formy wsparcia skorzystało łącznie **21 dzieci**.
- kolejną inicjatywą był udział **234 dzieci** przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w imprezie pt. „Bezpieczeństwo z Mikołajem” organizowanej przez Caritas Diecezji Bydgoskiej oraz Komendę Wojewódzką Policji;
- w ramach współpracy z Firmą „Orange” udało się zorganizować Spotkanie Mikołajkowe dla dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej. Dzieci miały możliwość obejrzeć „Jasełka” wystawione przez pracowników Firmy „Orange”, spotkać Świętego Mikołaja i otrzymać upominki, a opiekunom zastępczym zapewniono w tym czasie poczęstunek oraz możliwość spotkania z przedstawicielem Komisariatu Policji „Wyzyny” mającym na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych. Łącznie w spotkaniu wzięło udział **18 dzieci wraz z opiekunami**;
- dzięki przychylności Firmy „Cross Team Bydgoszcz” udało się pozyskać paczki świąteczne dla dzieci z rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych. Łącznie obdarowano upominkami **23 dzieci**.
- zorganizowano spotkanie świąteczne dla opiekunów pełniących funkcję zawodowych rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego, które odbyło się w świetlicy MOPS przy ul. Toruńskiej 272. Miało ono na celu integrację opiekunów zastępczych zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracowników Działu Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

15. Dokonywanie oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego Rodzinny Dom Dziecka;

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje oceny rodziny zastępczej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka pod kątem predyspozycji do pełnienia powierzonych im funkcji i jakości wykonywanej pracy. Pierwsza ocena dokonywana jest nie później niż przed upływem roku od umieszczenia pierwszego dziecka. Druga ocena dokonywana jest po upływie roku od pierwszej oceny, a następne nie rzadziej niż co 3 lata. W przypadku otrzymania negatywnej oceny z rodziną zastępczą podejmowana jest praca w kierunku poprawy jakości pracy, przygotowany jest tzw. program naprawczy. Kolejna ocena

dokonywana jest wówczas nie później niż w terminie 6 miesięcy od dokonania tej oceny. W roku sprawozdawczym organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonał 71 ocen rodzin zastępczych.

IV. PODSUMOWANIE

Reasumując, organizator rodzinnej pieczy zastępczej zrealizował większość zaplanowanych na 2015 działań określonych w Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Bydgoszczy na lata 2015-2017.

Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej na terenie miasta Bydgoszczy stanowi priorytet w realizacji opracowanego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w celu zapewnienia opieki dzieciom, które z różnych przyczyn nie mogą wychowywać się w rodzinie naturalnej i uniknięcia konieczności umieszczenia dzieci w pieczy instytucjonalnej.

Konieczne jest także udzielanie dzieciom i rodzinom zastępczym profesjonalnego wsparcia w dążeniu do wychodzenia z kryzysu w jakim znalazło się dziecko, przy jednoczesnej wzmożonej pracy z rodziną biologiczną w celu umożliwienia dzieciom powrotu do środowisk rodzinnych po zażegnaniu kryzysu.

Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Bydgoszczy

Renata Dębińska